

บทที่ 6
การบัญชีร่วมค้า
(JOINT VENTURE ACCOUNTS)

บทที่ 6
การบัญชีร่วมค้า
(JOINT VENTURE ACCOUNTS)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เมื่อนักศึกษาศึกษาบทนี้แล้ว นักศึกษาสามารถ

1. ทราบว่ากิจการร่วมค้ามีลักษณะอย่างไร
2. กิจการร่วมค้ามีชื่อเหมือนและแตกต่างจากกิจการห้างหุ้นส่วนอย่างไร
3. รู้วิธีการบันทึกบัญชีของกิจการร่วมค้าว่ามีวิธีการบันทึกบัญชีที่วิธี และแต่ละวิธีมีหลักเกณฑ์ในการบันทึกบัญชีอย่างไร

บทที่ 6

การบัญชีร่วมค้า

(JOINT VENTURE ACCOUNTS)

บทนำ (INTRODUCTION)

ในสมัยก่อนที่จะมีการขยายตลาดสินค้าออกไปเป็นตลาดการค้าระหว่างประเทศ พวกพ่อค้าวานิชต่าง ๆ นิยมใช้วิธีการส่งสินค้าของตนไปฝากพวกกัปตันเรือ เพื่อนำสินค้าไปขายยังเมืองท่าต่าง ๆ ของต่างถิ่น ต่างเมือง และต่างประเทศ ซึ่งนับว่าเป็นการค้าแบบเสี่ยงมาก โดยที่ราคาสินค้าจะซื้อขายกันตามที่กัปตันเรือจะเห็นสมควร สำหรับผลกำไรที่ได้ก็จะนำมาแบ่งกันตามอัตราส่วนที่ตกลงกัน แต่ในปัจจุบันมีการขยายตลาดสินค้าออกไปอย่างกว้างขวางจนกลายเป็นตลาดการค้าระหว่างประเทศได้มีการวิวัฒนาการออกไปอย่างกว้างขวาง และมีการเปิดกิจการร่วมค้าเกิดขึ้นมากมาย แต่การค้าแบบเสี่ยงต่อผลกำไรนี้ก็ยังคงอยู่ในสภาพเดิม

แต่อย่างไรก็ตาม วิธีการดำเนินงานเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าจากท้องถิ่นหนึ่งเพื่อนำไปขายยังอีกสถานที่หนึ่ง มีลักษณะตลาดที่ขยายขอบเขตออกไปอย่างกว้างขวาง แต่มักจะเป็นการเปิดกิจการที่เกิดขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งที่แน่ชัดออกไป และมักจะมีขอบเขตจำกัด มีช่วงเวลาดำเนินกิจการค่อนข้างสั้น และเป็นการทำงานชั่วคราวครั้งชั่วคราว เมื่อทำงานตามเป้าหมายเสร็จสิ้นก็จะเลิกดำเนินงานต่อไป และค่อนข้างจะเป็นงานที่มีลักษณะของการเสี่ยงภัยมากกว่าที่จะทำ เพื่อแสวงหาผลกำไรที่ค่อนข้างสูง

ลักษณะของการเสี่ยง (NATURE OF VENTURES)

นับว่าเป็นการยากที่จะทำให้คำจำกัดความคำว่า กิจการร่วมค้าให้แน่ชัดลงไป ทั้งนี้เพราะการดำเนินงานของกิจการร่วมค้านี้ เป็นการดำเนินงานที่มีช่วงระยะเวลาในการทำงานที่แตกต่างกัน กล่าวคือ กิจการร่วมค้าบางแห่งมีระยะเวลาในการทำงานค่อนข้างยาวนาน และมีกิจการร่วมค้าบางแห่งที่ช่วงเวลาทำงานสั้น แต่อย่างไรก็ดี กิจการร่วมค้าทุกกิจการจะมีลักษณะการลงทุน การดำเนินงานและการจัดแบ่งผลกำไรขาดทุนของกิจการ เช่นเดียวกันกับห้างหุ้นส่วน ดังนั้นจึงนำเอากฎหมายเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนมาใช้บังคับในเรื่องเกี่ยวกับการลงทุนและการแบ่งผลกำไรขาดทุน

เนื่องด้วยกิจการร่วมค้าเป็นกิจการที่มีลักษณะคล้ายห้างหุ้นส่วนในเรื่องของการลงทุน คือสามารถนำเงินสด บริการ หรือสินค้ามาลงเป็นทุนได้ และในการจัดแบ่งผลกำไรขาดทุนจากการดำเนินงานของกิจการก็นำมาจัดแบ่งกันตามอัตราที่ตกลงกันไว้ล่วงหน้าของผู้ร่วมค้า ซึ่งอาจจะใช้วิธีการจ่ายเป็นรูปเงินเดือน การคิดดอกเบี้ยให้กับเงินทุนที่นำมาลง หรือการให้เงินโบนัสและ

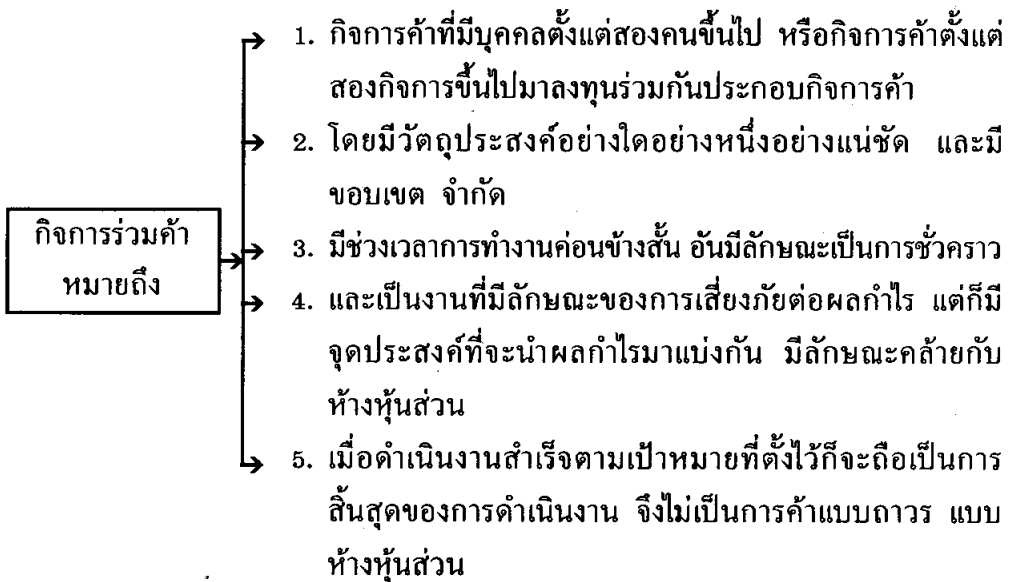
การคิดค่าป่วยการให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วน แต่กิจการร่วมค้ามีข้อแตกต่างจากห้างหุ้นส่วนตรงที่ไม่ มีชื่อห้าง และการดำเนินการค้าก็ไม่ต่อเนื่องกันตลอดไปเช่นเดียวกับห้างหุ้นส่วน

อย่างไรก็ตาม อาจกล่าวได้ว่าการดำเนินงานของกิจการร่วมค้าอาจมีอายุสั้นกว่ากิจการ ห้างหุ้นส่วนมาก ทั้งนี้เพราะเป็นการลงทุนร่วมกันของผู้ร่วมค้าที่มีนโยบายการดำเนินงานชั่วคราว ชั่วคราว โดยมีขอบเขตการทำงานจำกัด คือต่างมาร่วมกันเพื่อเสี่ยงต่อการทำการค้าโดยหวังผลกำไร หรือวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อการร่วมค้าดำเนินงานเสร็จสิ้นแล้ว และให้ผลสำเร็จตาม เป้าหมายที่ตั้งไว้ก็ถือเป็นวันสิ้นสุดการดำเนินงาน จึงไม่มีลักษณะถาวรยาวนานเช่นเดียวกับการ ตั้งห้างหุ้นส่วน ส่วนการลงทุนและการจัดแบ่งผลกำไรขาดทุน เป็นไปตามข้อตกลง เช่นเดียวกับ ห้างหุ้นส่วน เช่น นาย ก. และนาย ข. อาจจะทำตกลงร่วมค้า โดยนาย ก. จะเป็นผู้ถือหุ้น ซื้อสินค้าอย่างใดอย่างหนึ่งให้นาย ข. นำไปขาย กำไรที่ได้ก็นำมาแบ่งกัน เมื่อการขายสินค้านั้น ๆ เสร็จสิ้นแล้วก็ถือว่าเลิกกิจการ

แต่อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันคำว่าความเสี่ยง (Ventures) ได้ใช้ในความหมายและการ ปฏิบัติการที่กว้างขวางขึ้น โดยใช้กับการทำงานอย่างหนึ่งอย่างใดที่มีขอบเขตจำกัดเป็นงานเล็ก ๆ ที่มีช่วงสั้น ๆ หรือมีลักษณะเป็นการชั่วคราว และไม่จำกัดอยู่เฉพาะการส่งสินค้าไปขายใน ต่างประเทศ แต่หมายถึงการค้าทุกประเภทที่มีการเสี่ยงหากำไรรวมอยู่ด้วย เช่น การเสี่ยงลงทุน จัดสรรที่ดินไว้เก็งราคาสูง เพราะเห็นว่าขณะนั้นราคาที่ดินกำลังถีบตัวขึ้นสูง หรือการซื้อขาย หลักทรัพย์ไว้ หรือการซุกบ่อน้ำมันและในการลงทุนเพื่อประกอบกิจการค้าใด ๆ ที่มีลักษณะเป็น การชั่วคราว หรือการรับเหมาก่อสร้างและการเสี่ยงลงทุนซื้อขายสินค้าชนิดหนึ่งชนิดใดมาขาย ซึ่งการเสี่ยงจะสิ้นสุดลงเมื่อการขายสินค้านั้นออกไม่หมด และธุรกิจประเภทอื่น ๆ เช่น การทำ การวิจัย การส่งเสริมการขาย การผลิต ฯลฯ และในทางปฏิบัติผู้ร่วมค้าจะมีการประชุมเพื่อทำ การคัดเลือกและตั้งบุคคลใดบุคคลหนึ่งขึ้นมาเป็นผู้จัดการบริหารงานทุกด้านของกิจการร่วมค้าเช่น เป็นผู้ดูแล เก็บรักษา การใช้สินทรัพย์ของกิจการ รวมตลอดถึงการจัดการเกี่ยวกับเรื่องหนี้สิน และความ รับผิดชอบด้านการจัดทำงบการเงิน เพื่อสรุปผลของการดำเนินงานต่าง ๆ ในแต่ละ รอบของกิจการค้าแทน ผู้ร่วมค้าคนอื่นโดยผู้จัดการจะได้รับคำตอบแทนจากกิจการในรูปแบบของ เงินเดือน หรือในรูปแบบอื่นใด ทั้งนี้ก็แล้วแต่จะตกลงกันไว้เป็นกรณีพิเศษ และในการลงทุนเพื่อ ประกอบกิจการค้าใด ๆ ที่มีลักษณะเป็นการชั่วคราว และทำการค้าเพื่อเสี่ยงหากำไรนั้น อาจจะทำ โดยบุคคลคนเดียวหรือกิจการเดียว เช่น ส่งสินค้าไปฝากขายโดยที่ผลกำไรหรือขาดทุนจะเป็น ของบุคคลนั้นคนเดียว ซึ่งการดำเนินกิจการค้าในลักษณะนี้ เรียกว่า Single Ventures แต่ อย่างไรก็ตาม ถ้ากิจการค้าใดดำเนินการโดยบุคคลตั้งแต่สองคนร่วมกัน หรือกิจการค้าตั้งแต่ สองกิจการขึ้นไปร่วมดำเนินงานร่วมกันเรียกว่า Joint Ventures ซึ่งในลักษณะนี้จะมีความ สัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในลักษณะเดียวกับการเข้าเป็นหุ้นส่วนโดยที่แต่ละคนอาจจะตกลงกันออกเงิน สินค้า หรือแรงงาน และผลกำไรและขาดทุนนำมาแบ่งกันตามอัตราที่ตกลงไว้ การร่วมค้าแบบนี้ เรียกว่า Joint Ventures ซึ่งอาจจะมีสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ย่อมได้

ความหมายของกิจการร่วมค้า (DEFINITION OF JOINT VENTURES)

กิจการร่วมค้า หมายถึง “กิจการค้าที่มีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป หรือร้านค้าตั้งแต่สองร้านขึ้นไปมาลงทุนร่วมกันประกอบการค้า โดยมีวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งที่แน่ชัด และมักจะมีขอบเขตจำกัด ช่วงเวลาการทำงานก่อนข้างสิ้น อันมีลักษณะเป็นการชั่วคราวซึ่งก่อนข้างจะมีการเสี่ยงภัยต่อผลกำไร แต่ก็มีจุดประสงค์ที่จะนำผลกำไรมาแบ่งกัน เมื่อดำเนินงานเสร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ก็จะถือเป็นการสิ้นสุดของการค้านั้น” ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปเป็นข้อ ๆ เกี่ยวกับกิจการร่วมค้าได้ดังนี้ :-

การค้าเดี่ยวและการร่วมค้า (SINGLE AND JOINT VENTURE)

สำหรับกิจการค้าที่มีการลงทุนเพื่อเข้าร่วมประกอบการ ที่มีลักษณะไม่ถาวรนี้ถ้าดำเนินการโดยบุคคลเดียวหรือกิจการเดี่ยว เรียกว่า การค้าเดี่ยว (SINGLE VENTURE)

แต่ถ้าการมาเข้าร่วมกันประกอบการเป็นการเข้ามาดำเนินการค้าร่วมกัน โดยมีกิจการค้าตั้งแต่สองกิจการเข้าด้วยกัน หรือตั้งแต่สองคนขึ้นไป เราเรียกว่า การร่วมค้า (JOINT VENTURES)

การค้าเดี่ยว (SINGLE VENTURES)	การค้าร่วม (JOINT VENTURES)
<p>การค้าเดี่ยว (Single Venture) คือการกระทำการค้าเพื่อเสืงหากำไรโดยบุคคลคนเดียว หรือกิจการเดียว เช่น ส่งสินค้าไปฝากขาย ซึ่งผลกำไรขาดทุนจะเป็นของบุคคลเพียงคนเดียว</p> <p>วิธีการบันทึกบัญชีกิจการค้าเดี่ยว (Single Venture Accounting)</p> <p>การบัญชีสำหรับกิจการค้าเดี่ยว (Single Venture) กระทำแบบง่าย ๆ คือ เปิดบัญชีเงินลงทุนขึ้นในสมุดบัญชีของผู้ประกอบการค้านั้น โดย เดบิตบัญชีเงินลงทุนด้วยเงินลงทุนและค่าใช้จ่ายต่างๆ และจะเครดิตบัญชีเงินลงทุนด้วยยอดรายได้ที่เกิดจากการขายสินค้าของกิจการค้า และในตอนสิ้นงวดบัญชีก็สามารถหาผลกำไรขาดทุนจากการดำเนินงานได้ โดยการคำนวณหาผลต่างของบัญชีนี้ถ้าบัญชีเงินลงทุนมียอดเครดิตแสดงว่ามีผลกำไรสุทธิ แต่ถ้าบัญชีเงินลงทุนมียอดเดบิต แสดงว่ากิจการค้ามีผลขาดทุนสุทธิ สำหรับผลกำไรขาดทุนให้ออนปิดไปยังบัญชีทุนของเจ้าของกิจการด้วย</p>	<p>การค้าร่วมค้า (Joint Ventures) หมายถึงบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป หรือกิจการค้าตั้งแต่สองกิจการขึ้นไป มาร่วมทำการค้า เพื่อเสืงหาผลกำไร ซึ่งก็จะมีสภาพและลักษณะคล้ายเป็นหุ้นส่วนดำเนินงานร่วมกัน</p> <p>สำหรับกิจการการค้าร่วมค้าในรูปแบบนี้ให้น่าเอากฎหมายว่าด้วยห้างหุ้นส่วนมาใช้บังคับได้ แต่เนื่องด้วยการร่วมค้านี้จะถูกจำกัดด้วยวัตถุประสงค์และระยะเวลาในการดำเนินกิจการของกิจการการค้าร่วมค้า ซึ่งมีขอบเขตจำกัด ด้วยเหตุนี้อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ร่วมค้าก็พลอยถูกจำกัดไปด้วย แต่ในแง่ของการลงทุนและการจัดแบ่งผลกำไรขาดทุนของกิจการร่วมค้าก็จะมีลักษณะเช่นเดียวกันกับห้างหุ้นส่วน คือ</p> <p>ในแง่ของการลงทุน ผู้ร่วมค้าทุกคนสามารถนำเงินสด บริการ สินค้ามาลงเป็นทุนได้</p> <p>ในการจัดแบ่งผลกำไรขาดทุน ผู้ร่วมค้าทุกคนสามารถทำข้อตกลงระหว่างกันว่าจะแบ่งกำไรในรูปแบบเงินเดือน การให้ดอกเบี้ยให้กับเงินลงทุน หรือการให้โบนัส และค่าตอบแทนแก่ผู้ร่วมค้าได้ และในกรณีที่มิข้อตกลงระบุไว้อย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษรในสัญญาการจัดแบ่งผลกำไรขาดทุน จากการดำเนินงานของกิจการร่วมค้า ซึ่งในทางปฏิบัติผู้ร่วมค้าก็จะแบ่งผลกำไรขาดทุนเท่ากัน หรือแบ่งตามสัดส่วนของเงินลงทุน</p>

ตามปกติผู้ร่วมค้าจะประชุมเลือกตั้งผู้จัดการขึ้นโดยเลือกจากผู้ร่วมค้าคนใดคนหนึ่งเป็นผู้บริหารงานทำหน้าที่เก็บรักษา การใช้ทรัพย์สิน และการจัดการงานเกี่ยวกับหนี้สิน การซื้อขายสินค้า รวมทั้งรับผิดชอบในการจัดทำงบสรุปผลการดำเนินงานต่าง ๆ ของกิจการร่วมค้าแทนผู้ร่วมค้าคนอื่น ๆ และผู้จัดการจะได้รับค่าตอบแทนเป็นกรณีพิเศษ

วิธีการบันทึกบัญชีของกิจการร่วมค้า

(JOINT VENTURES ACCOUNTINGS)

ในทางปฏิบัติหลักการลงบัญชีของกิจการร่วมค้าที่นิยมใช้กันอยู่มี 2 วิธี คือ

1. ไม่เปิดสมุดบัญชีชุดหนึ่งต่างหากสำหรับกิจการร่วมค้า (NO SEPARATE SET OF BOOKS FOR THE VENTURE) คือผู้ร่วมค้าแต่ละคนจะบันทึกรายการค้าที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับกิจการร่วมค้าทั้งหมดทุกรายการไว้ในสมุดบัญชีของตนเอง โดยไม่คำนึงว่ารายการค้านั้น ๆ จะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับตนหรือไม่ก็ตาม

แต่วิธีที่ 1 นี้นิยมให้สำหรับกิจการร่วมค้าที่มีระยะเวลาการดำเนินงานไม่นานนัก และมีรายการค้าไม่มากนัก

2. เปิดสมุดบัญชีสำหรับกิจการร่วมค้าชุดหนึ่งขึ้นต่างหาก (A SEPARATE SET OF BOOKS FOR THE VENTURE) วิธีนี้จะเปิดบัญชีร่วมค้าขึ้นมาใหม่เพื่อที่จะทำการบันทึกรายการที่เกิดขึ้นทั้งหมดลงในบัญชีร่วมค้า ซึ่งจะอยู่ในความรับผิดชอบของผู้จัดการ สำหรับผู้ร่วมค้าแต่ละคนก็จะบันทึกรายการค้าเฉพาะที่ตนมีส่วนได้ส่วนเสียเท่านั้น

สำหรับวิธีที่ 2 นี้ควรจะใช้สำหรับกิจการร่วมค้าที่มีรายการค้าเกิดขึ้นหลายรายการและต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินงานที่เป็นเวลานาน เช่น การจัดสรรที่ดิน

วิธีที่ 1 ไม่เปิดสมุดบัญชีชุดหนึ่งต่างหากสำหรับกิจการร่วมค้า

(NO SEPARATE SET OF BOOKS FOR THE VENTURE)

วิธีการบันทึกบัญชีตามวิธีที่ 1 นี้จะใช้สำหรับกิจการร่วมค้าที่มีระยะเวลาในการดำเนินงานค่อนข้างสั้น ซึ่งตามวิธีที่ 1 นี้ ผู้ร่วมค้าแต่ละคนจะเปิดบัญชีที่เกี่ยวกับกิจการร่วมค้าร่วมกับสมุดบัญชีของตนเอง โดยจะมีบัญชีร่วมค้าคนอื่น ๆ ด้วย โดยผู้ร่วมค้าแต่ละคนจะบันทึกรายการค้าที่เกิดขึ้นทั้งหมดในสมุดบัญชีของตนเองทุกรายการ แม้ว่าจะไม่เกี่ยวข้องกับตนก็ตาม

วิธีการบันทึกบัญชีดังนี้

1. ผู้ร่วมค้าทุกคนจะเปิดบัญชีร่วมค้า (Joint Venture A/C) ขึ้นในสมุดบัญชีของผู้ร่วมค้าแต่ละคน ซึ่งบัญชีร่วมค้านั้นมีลักษณะเป็นบัญชีสรุปผลกำไรขาดทุนของกิจการร่วมค้าและเป็นบัญชีมีลักษณะเป็นบัญชีประเภทสินทรัพย์ด้วย โดยจะบันทึกบัญชีทางด้านเดบิตด้วยรายการลงทุน และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ และจะเครดิตด้วยรายรับจากกิจการร่วมค้า หรือขายทุกรายการของกิจการค้า โดยไม่มีการบันทึกบัญชีแยกประเภทเกี่ยวกับการซื้อขายรายได้และรายจ่ายสำหรับผลต่างในบัญชีร่วมค้าถือเป็นยอดกำไรขาดทุนจากการดำเนินงานของกิจการร่วมค้า

ข้อสังเกต (ก) กรณีที่การร่วมยังไม่เสร็จสิ้น ณ วันสิ้นสุดบัญชี บัญชีนี้จะแสดงยอดสินค้าคงเหลือยกไป ซึ่งเป็นยอดยกมาในงวดต่อไปด้วย แต่ทั้งนี้ให้ทำการปรับปรุงยอดสินค้าคงเหลือยกไปตามบัญชีนี้ให้มียอดคงเหลือเท่ากับสินค้าคงเหลือที่ตรวจนับได้ ณ วันสิ้นสุด หากเป็นเช่นนี้ บัญชีร่วมจะมีสภาพเป็นบัญชีทรัพย์สินด้วย แต่ถ้าผู้ร่วมคนหนึ่งคนได้รับเอาสินค้าคงเหลือจำนวนนี้ไปให้ถือว่ากิจการร่วมค้ำนี้ขายสินค้าคงเหลือของกิจการร่วมค้ำออกไป จึงไม่ต้องแสดงยอดสินค้าคงเหลือยกไปในบัญชีนี้

(ข) บัญชีร่วมค้ำที่ปรากฏในสมุดบัญชีของผู้จัดการ หรือผู้ร่วมค้ำคนอื่น ๆ จะลงบัญชีเหมือนกัน เพราะผู้ร่วมค้ำคนหนึ่งคนใดบันทึกบัญชีร่วมค้ำทั้งด้านเดบิตหรือเครดิตก็ตามผู้ร่วมค้ำคนอื่น ๆ ก็ต้องบันทึกร่วมค้ำด้วยยอดเงินเท่ากันเสมอ และจึงสังเกตว่าบัญชีร่วมค้ำและบัญชีระหว่างกันที่เกิดขึ้นในสมุดบัญชีของผู้ร่วมค้ำแต่ละคนนั้นจะต้องมียอดตรงกัน

2. ผู้ร่วมค้ำแต่ละคนจะต้องเปิดบัญชีให้แก่ผู้ร่วมค้ำคนอื่น ๆ ทุกคน เพื่อบันทึกส่วนได้ส่วนเสียของผู้ร่วมค้ำคนอื่น ๆ ทุกคนที่มีในกิจการร่วมค้ำ โดยเดบิตบัญชีนี้ด้วยรายการที่ทำให้ผู้ร่วมค้ำคนนั้นมีสภาพเป็นลูกหนี้ของกิจการร่วมค้ำ และเครดิตบัญชีนี้ด้วยรายการที่ทำให้ผู้ร่วมค้ำคนนั้นมีสภาพเป็นเจ้าหนี้ของกิจการร่วมค้ำ

ข้อสังเกต คือ บัญชีร่วมค้ำและบัญชีระหว่างกันที่เกิดขึ้น ในสมุดบัญชีของผู้ร่วมค้ำแต่ละคนนั้น จะต้องมียอดตรงกัน

กรณีที่มีการร่วมค้ำเสร็จสิ้น ณ วันสิ้นสุดบัญชี				กรณีการร่วมค้ำยังไม่เสร็จสิ้น ณ วันสิ้นสุดบัญชี			
บัญชีร่วมค้ำ				บัญชีร่วมค้ำ			
ชื่อหรือต้นทุน	xx	ขาย	xx	ชื่อหรือต้นทุน	xx	ขาย	xx
ค่าใช้จ่ายต่าง	xx	รายได้	xx	ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ	xx	รายได้	xx
						สินค้าคงเหลือยกไป	xx
กำไรขาดทุนของ กิจการร่วมค้ำ				ข้อควรระวัง			
				ก่อนที่จะคำนวณหาผลกำไรขาดทุนของกิจการร่วมค้ำ ต้องทำการปรับปรุงยอดสินค้าคงเหลือหรือตามบัญชีให้มียอดเท่ากัน สินค้าคงเหลือที่ตรวจนับได้			
				โดยใช้วิธีเดิมยอดสินค้าคงเหลือโดยไม่ต้องบันทึกบัญชีในสมุดรายวันทั่วไป แต่ถ้าผู้ร่วมค้ำคนหนึ่งคนได้รับเอาสินค้าคงเหลือจำนวนนี้ไป ก็ให้ถือว่ากิจการร่วมค้ำนี้ได้ขายสินค้าคงเหลือของกิจการร่วมค้ำออกไป จึงไม่ต้องแสดงยอดสินค้าคงเหลือยกไปในบัญชีร่วมค้ำ			

3. ไม่แยกบัญชีทรัพย์สิน หนี้สินของกิจการร่วมค้าออกจากบัญชีของตนเอง

ดังนั้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า วิธีการลงบัญชีตามวิธีที่ 1 นี้ผู้ร่วมค้าทุกคนจะต้องเปิดบัญชีร่วมค้าในสมุดของตน โดยมีหลักการลงบัญชี ดังนี้

1. รายจ่ายทุกรายการลงบัญชีร่วมค้าด้านเดบิต
2. บันทึกรายการได้ทุกรายการลงบัญชีร่วมค้าทางด้านเครดิต และ
3. เปิดบัญชีผู้ร่วมค้าคนอื่น ๆ ขึ้นสำหรับใช้บันทึกรายการค้าที่เกี่ยวข้องกับบุคคลแต่ละรายการ อันมีลักษณะเดียวกันกับบัญชีกระแสวนของผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วน

หลักการลงบัญชีตามวิธีที่ 1 ไม่เปิดสมุดบัญชีชุดหนึ่งต่างหากสำหรับกิจการร่วมค้า (NO SEPARATE SET OF BOOKS FOR THE VENTURE)

1. การลงทุนหรือการใช้จ่ายเพื่อกิจการร่วมค้าโดยผู้ร่วมค้า

1.1 การนำสินค้ามาลงทุนในกิจการร่วมค้า (MERCHANDISE CONTRIBUTIONS)

สมุดรายวันทั่วไป

ก. ในสมุดบัญชีของผู้นำสินค้ามาลงทุน	ข. ในสมุดบัญชีของผู้ร่วมค้าคนอื่น												
<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding: 5px;">เดบิต บัญชีร่วมค้า</td> <td style="text-align: right; padding: 5px;">xx</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"> เครดิต บัญชีสินค้า</td> <td style="text-align: right; padding: 5px;">xx</td> </tr> <tr> <td colspan="2" style="padding: 5px;">บันทึกบัญชีผู้ร่วมค้านำสินค้ามาลงทุนในกิจการร่วมค้า</td> </tr> </table> <p style="font-size: small; margin-top: 10px;">(กรณีที่เกิดการบันทึกบัญชีแบบ Perpetual Inventory Method) ลงบัญชีร่วมค้า หรือเครดิต บัญชีสินค้า โอนไปให้กิจการร่วมค้าในกรณีที่บันทึกบัญชีแบบ Periodic Inventory Method)</p>	เดบิต บัญชีร่วมค้า	xx	เครดิต บัญชีสินค้า	xx	บันทึกบัญชีผู้ร่วมค้านำสินค้ามาลงทุนในกิจการร่วมค้า		<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding: 5px;">เดบิต บัญชีร่วมค้า</td> <td style="text-align: right; padding: 5px;">xx</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"> เครดิต บัญชีผู้ร่วมค้านำสินค้ามาลงทุน</td> <td style="text-align: right; padding: 5px;">xx</td> </tr> <tr> <td colspan="2" style="padding: 5px;">บันทึกบัญชีผู้ร่วมค้านำสินค้ามาลงทุนในกิจการร่วมค้า</td> </tr> </table>	เดบิต บัญชีร่วมค้า	xx	เครดิต บัญชีผู้ร่วมค้านำสินค้ามาลงทุน	xx	บันทึกบัญชีผู้ร่วมค้านำสินค้ามาลงทุนในกิจการร่วมค้า	
เดบิต บัญชีร่วมค้า	xx												
เครดิต บัญชีสินค้า	xx												
บันทึกบัญชีผู้ร่วมค้านำสินค้ามาลงทุนในกิจการร่วมค้า													
เดบิต บัญชีร่วมค้า	xx												
เครดิต บัญชีผู้ร่วมค้านำสินค้ามาลงทุน	xx												
บันทึกบัญชีผู้ร่วมค้านำสินค้ามาลงทุนในกิจการร่วมค้า													

1.2 ผู้ร่วมค้าจ่ายเงินสดซื้อสินค้ามาเพื่อขายหรือจ่ายค่าใช้จ่ายต่าง ๆ สำหรับกิจการร่วมค้า (Oash payments for the venture)

สมุดรายวันทั่วไป

ก. ในสมุดบัญชีของผู้นำสินค้ามาลงทุน	ข. ในสมุดบัญชีของผู้ร่วมค้าคนอื่น
เดบิต บัญชีร่วมค้า xx เครดิต บัญชีเงินสดกิจการร่วมค้า xx	เดบิต บัญชีร่วมค้า xx เครดิต บัญชีผู้ร่วมค้าที่จ่ายเงินไปแล้ว xx
บันทึกบัญชีการซื้อสินค้ามาเพื่อขายหรือการจ่ายค่าใช้จ่ายของกิจการร่วมค้า	บันทึกบัญชีการซื้อสินค้ามาเพื่อขาย หรือจ่ายค่าใช้จ่ายของกิจการร่วมค้า

1.3 ผู้ร่วมค้าได้จ่ายค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ไปสำหรับกิจการค้าของตนเองแต่ได้แบ่งค่าใช้จ่ายบางส่วนให้เป็นค่าใช้จ่ายของกิจการร่วมค้า

สมุดรายวันทั่วไป

ก. ในสมุดบัญชีของผู้ร่วมค้าที่แบ่งค่าใช้จ่ายกิจการร่วมค้า	ข. ในสมุดบัญชีของผู้ร่วมค้าคนอื่น
เดบิต บัญชีร่วมค้า xx เครดิต บัญชีค่าใช้จ่ายนั้น ๆ xx	เดบิต บัญชีร่วมค้า xx เครดิต บัญชีผู้ร่วมค้าที่คิดเอาค่าใช้จ่ายนั้น ๆ กับกิจการร่วมค้า xx
บันทึกบัญชีการโอนค่าใช้จ่ายที่จ่ายแทนกิจการร่วมค้าไปเป็นค่าใช้จ่ายของกิจการร่วมค้า	บันทึกบัญชีการโอนค่าใช้จ่ายที่จ่ายแทนกิจการร่วมค้าไปเป็นค่าใช้จ่ายกิจการร่วมค้า

2. การลงทุนในรูปแบบอื่น ๆ

2.1 ในกรณีที่ผู้ร่วมค้าคนหนึ่งได้ทำการส่งมอบสินทรัพย์ให้แก่ผู้ร่วมค้าอีกคนหนึ่งเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินงานของกิจการร่วมค้า และถ้าสินทรัพย์นั้นยังไม่มีมีการนำไปใช้ ก็ไม่ถือเป็นค่าใช้จ่าย ซึ่งลงบัญชี ดังนี้ :-

สมุดรายวันทั่วไป

ก. ในสมุดบัญชีของผู้รับเงิน	ข. ในสมุดบัญชีของผู้จ่ายเงิน	ค. ในสมุดบัญชีของผู้ร่วมค้าคนอื่น ๆ
เดบิต บัญชีสินทรัพย์หรือบัญชีเงินสดที่ได้รับของกิจการร่วมค้า xx เครดิต บัญชีผู้ร่วมค้า xx ที่เป็นผู้จ่ายเงินหรือให้สินทรัพย์นั้น ๆ	เดบิต บัญชีผู้ร่วมค้าที่เป็นผู้รับเงินหรือสินทรัพย์ xx เครดิต เงินสดหรือสินทรัพย์ของกิจการร่วมค้า xx	เดบิต บัญชีร่วมค้าที่เป็นผู้รับสินทรัพย์หรือเงินสด xx เครดิต บัญชีผู้ร่วมค้า xx ที่เป็นผู้ให้สินทรัพย์หรือเงินสด
บันทึกบัญชีรับสินทรัพย์หรือเงินสดจากผู้ร่วมค้า	บันทึกการส่งเงินสดหรือสินทรัพย์ให้กิจการร่วมค้า	บันทึกบัญชีการที่ผู้ร่วมค้าส่งเงินสดหรือสินทรัพย์ไปให้กิจการร่วมค้า

2.2 และเมื่อมีการนำสินทรัพย์หรือเงินสดไปใช้เพื่อกิจการร่วมค้าก็ลงบัญชีดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป

ก. ในสมุดบัญชีของผู้รับเงิน	ข. ในสมุดบัญชีของผู้จ่ายเงิน	ค. ในสมุดบัญชีของผู้ร่วมค้าคนอื่น ๆ
เดบิต บัญชีร่วมค้า xx เครดิต บัญชีเงินสด xx หรือสินทรัพย์ ของกิจการร่วมค้า บันทึกบัญชีการนำเงินสดหรือ สินทรัพย์ไปใช้เพื่อกิจการร่วมค้า	เดบิต บัญชีร่วมค้า เครดิต บัญชีผู้ร่วมค้า xx ที่เป็นผู้รับเงิน บันทึกบัญชีการนำเงินสดหรือ สินทรัพย์ไปใช้เพื่อกิจการร่วมค้า	เดบิต บัญชีร่วมค้า xx เครดิต บัญชีผู้ร่วมค้าที่ xx เป็นผู้รับเงินหรือ สินทรัพย์ บันทึกบัญชีการนำเงินสดหรือสินทรัพย์ ไปใช้เพื่อกิจการร่วมค้า

2.3 แต่ถ้าการให้สินทรัพย์หรือเงินสดยังไม่ได้โอนไปให้ผู้ร่วมค้าคนอื่น โดยยังคงอยู่ในมือของผู้ให้ ก็ให้โอนบัญชีสินทรัพย์ หรือเงินสดนั้นมาเป็นของกิจการร่วมค้า

สมุดรายวันทั่วไป

ก. ในสมุดบัญชีของผู้รับเงิน	ข. ในสมุดบัญชีของผู้จ่ายเงิน	ค. ในสมุดบัญชีของผู้ร่วมค้าคนอื่น ๆ
เดบิต บัญชีสินทรัพย์ xx หรือบัญชีเงินสด ของกิจการร่วมค้า เครดิต บัญชีสินทรัพย์ xx หรือบัญชีเงินสด บันทึกบัญชีการรับเงินสดหรือ สินทรัพย์จากผู้ร่วมค้า	ไม่ลงบัญชี	ไม่ลงบัญชี

3. การกู้ยืมเงินเพื่อกิจการค้าร่วม

สมุดรายวันทั่วไป

ก. ในสมุดบัญชีของผู้กู้ยืมเงิน	ข. ในสมุดบัญชีของผู้ร่วมค้าคนอื่น ๆ
เดบิต บัญชีเงินสด-กิจการร่วมค้า xx เครดิต บัญชีหนี้สินของกิจการร่วมค้า xx	ไม่ลงบัญชี
บันทึกบัญชีการกู้ยืมเงิน	

แต่ถ้าในกรณีที่เงินสดซึ่งได้รับมาจากการกู้ยืมมีจำนวนน้อยกว่าหนี้สิน ในกรณีเช่นนี้ การหักเงินที่กู้ยืมบางส่วนเป็นค่าส่วนลด (คือ รับเงินที่ขอกู้ไม่เต็มจำนวน)

4. รายได้ที่เกิดจากการขายเชื่อหรือการขายสดหรือยอดขายได้อื่น ๆ ของกิจการร่วมค้า (Sales on account and Sales for cash)

สมุดรายวันทั่วไป

ก. ในสมุดบัญชีของผู้ร่วมค้าหรือผู้ที่ก่อให้เกิดรายได้	ข. ในสมุดบัญชีของผู้ร่วมค้าคนอื่น ๆ
เดบิต บัญชีลูกหนี้-กิจการร่วมค้า xx (ในกรณีขายเชื่อ) หรือบัญชีเงินสด-กิจการร่วมค้า xx (ในกรณีขายสด) เครดิต บัญชีร่วมค้า xx	เดบิต บัญชีร่วมค้าซึ่งเป็นผู้ขายหรือ xx เป็นผู้ที่ก่อให้เกิดรายได้ (กรณีขายเชื่อ) ผู้รับเงินสด (กรณีขายสด) เครดิต บัญชีร่วมค้า xx
บันทึกบัญชีรายได้ที่เกิดจากการขายสด หรือรายได้ อื่น ๆ ของกิจการร่วมค้า	บันทึกการขายสดหรือรายได้อื่น ๆ ของกิจการร่วมค้า

5. การรับชำระหนี้จากลูกหนี้ของกิจการค้าร่วม

สมุดรายวันทั่วไป

ก. ในสมุดบัญชีของผู้ร่วมค้าที่เป็นผู้เก็บเงิน	ข. ในสมุดบัญชีของผู้ร่วมค้าคนอื่น ๆ
เดบิต บัญชีเงินสด-กิจการร่วมค้า xx เครดิต บัญชีลูกหนี้-กิจการค้าร่วม xx	ไม่ลงบัญชี
บันทึกการรับชำระหนี้จากบัญชีลูกหนี้ของกิจการ ร่วมค้า	

6. ถ้ามีหนี้สูญหรือส่วนลดจ่ายอันเกี่ยวกับการขายเชื่อของกิจการร่วมค้า
(Loss from bad debts)

สมุดรายวันทั่วไป

ก. ในสมุดบัญชีของผู้รักษาบัญชีลูกหนี้ของ กิจการร่วมค้า (คือ ผู้จัดการกิจการร่วมค้า)	ข. ในสมุดบัญชีของผู้ร่วมค้าคนอื่น ๆ
เดบิต บัญชีร่วมค้า (หนี้สูญ) xx เครดิต บัญชีลูกหนี้-กิจการร่วมค้า xx	เดบิต บัญชีร่วมค้า (หนี้สูญ) xx เครดิต บัญชีผู้ร่วมค้าที่เป็นผู้รักษา xx บัญชีลูกหนี้ของกิจการร่วมค้า
บันทึกบัญชีหนี้สูญของกิจการร่วมค้า	บันทึกบัญชีหนี้สูญของกิจการร่วมค้า

7. การซื้อและการจ่ายค่าใช้จ่ายสำหรับร่วมค้า (Purchases and Expenses paid
by participants)

สมุดรายวันทั่วไป

ก. ในสมุดบัญชีของผู้ร่วมค้าที่เป็นผู้ซื้อหรือ ผู้มีหน้าที่จ่ายค่าใช้จ่ายของกิจการร่วมค้า	ข. ในสมุดบัญชีของผู้ร่วมค้าคนอื่น ๆ
เดบิต บัญชีร่วมค้า xx (ซื้อหรือการจ่ายค่าใช้จ่าย) เครดิต บัญชีเงินสดกิจการ xx ร่วมค้าหรือ บัญชีเจ้าหนี้-กิจการร่วมค้า กรณีซื้อเชื่อและค่าใช้จ่ายค้างจ่าย xx (ทั้งนี้แล้วแต่ลักษณะของรายการค้า ที่เกิดขึ้นว่าจะมีความเกี่ยวข้องกับ บัญชีใด)	เดบิต บัญชีร่วมค้า xx (ซื้อหรือค่าใช้จ่ายต่าง ๆ) เครดิต บัญชีผู้ร่วมค้าที่เป็นผู้จ่าย xx เงินไปหรือเป็นผู้ก่อให้เกิด หนี้ขึ้น
บันทึกบัญชีซื้อและจ่ายค่าใช้จ่ายของกิจการร่วมค้า	บันทึกบัญชีซื้อและจ่ายค่าใช้จ่ายของกิจการร่วมค้า

8. การชำระหนี้สินของกิจการร่วมค้า

สมุดรายวันทั่วไป

ก. ในสมุดบัญชีของผู้ชำระหนี้	ข. ในสมุดบัญชีของผู้ร่วมค้าคนอื่น ๆ
เดบิต บัญชีเจ้าหนี้-กิจการร่วมค้า xx เครดิต บัญชีเงินสด-กิจการร่วมค้า xx หรือ บัญชีเงินสด (แล้วแต่กรณีไป) xx	ไม่ลงบัญชี ทั้งนี้เนื่องจากตอนที่ก่อให้เกิดหนี้สิน ได้ลงบัญชีไว้แล้ว
บันทึกบัญชีการชำระหนี้สินของกิจการร่วมค้า	

9. การเบิกเงินสดจากกิจการร่วมค้า (Withdrawals of cash)

สมุดรายวันทั่วไป

ก. ในสมุดบัญชีผู้ร่วมค้า ที่เป็นผู้รับเงินสด	ข. ในสมุดบัญชีผู้ร่วมค้า ที่เป็นผู้ส่งเงินสด	ค. ในสมุดบัญชีของผู้ร่วมค้า คนอื่น ๆ
เดบิต บัญชีเงินสด xx กิจการร่วมค้า เครดิต ผู้ร่วมค้าที่ส่งเงินสด xx	เดบิต บัญชีผู้ร่วมค้าที่ xx เป็นผู้รับเงินสด เครดิต บัญชีเงินสด xx กิจการร่วมค้า	เดบิต บัญชีผู้ร่วมค้าที่ได้ xx รับเงินสด เครดิต ผู้ร่วมค้าที่ส่ง xx เงินสดให้
บันทึกบัญชีการเบิกเงินสดจากกิจการร่วมค้า	บันทึกบัญชีการเบิกเงินสดจากกิจการร่วมค้า	บันทึกบัญชีการเบิกเงินสดจากกิจการร่วมค้า

10. การจ่ายเงินเดือนและค่าป่วยการให้แก่ผู้จัดการกิจการร่วมค้า (Salary allowed to managing participant)

สมุดรายวันทั่วไป

ก. ในสมุดบัญชีของผู้ร่วมค้าที่ได้รับเงินเดือน หรือค่าป่วยการ	ข. ในสมุดบัญชีของผู้ร่วมค้าคนอื่น ๆ
เดบิต บัญชีร่วมค้า xx เครดิต บัญชีรายได้เงินเดือน xx หรือ บัญชีค่าป่วยการรับ xx	เดบิต บัญชีร่วมค้า xx เครดิต บัญชีผู้ร่วมค้าที่ได้รับ xx เงินเดือนหรือค่าป่วยการ xx
บันทึกบัญชีการรับเงินเดือนหรือค่าป่วยการรับจากกิจการร่วมค้า	บันทึกบัญชีการจ่ายเงินเดือนหรือค่าป่วยการให้ผู้ร่วมค้า

11. การคิดดอกเบี้ย (Interest)

ในทางปฏิบัติมักจะมีการคิดดอกเบี้ยให้กับเงิน หรือสินทรัพย์ให้กับผู้ร่วมค้าที่นำสินค้า เงินสด หรือสินทรัพย์มาลงทุนในกิจการร่วมค้า ก็จะมีการคิดดอกเบี้ยเอาจากจำนวนที่ถอนไป ทั้งนี้ให้ทำการคำนวณดอกเบี้ยสุทธิที่กิจการร่วมค้าต้องจ่ายแล้ว ให้ทำการบันทึกในสมุดบัญชีของผู้ร่วมค้าแต่ละคน

เดบิต	บัญชีร่วมค้า (ยอดของดอกเบี้ยทั้งสิ้น)	xx	
เครดิต	บัญชีดอกเบี้ยรับ (สำหรับส่วนที่เป็นของตนเอง)		xx
เครดิต	บัญชีผู้ร่วมค้าคนอื่นที่เป็นผู้รับดอกเบี้ย (ตามจำนวนที่แต่ละคนจะได้รับ)		xx

12. การเบิกหรือถอนสินค้าจากกิจการร่วมค้า (Withdrawals of Merchandise)

สมุดรายวันทั่วไป

ก. ในสมุดบัญชีของผู้ร่วมค้าที่เป็นผู้ได้รับสินค้า	ข. ในสมุดบัญชีของผู้ร่วมค้าที่เป็นผู้ถอนสินค้าจากกิจการร่วมค้า
เดบิต บัญชีสินค้า (กรณีบันทึกบัญชีแบบ Perpetual Inventory Method) xx	เดบิต บัญชีผู้ร่วมค้าที่ถอนสินค้าและได้รับสินค้าไป xx
หรือ บัญชีสินค้าได้รับจากกิจการร่วมค้า (กรณีบันทึกบัญชีสินค้าแบบ Periodic Inventory Method) xx	เครดิต บัญชีร่วมค้า xx
เครดิต บัญชีร่วมค้า xx	บันทึกการถอนสินค้าจากกิจการร่วมค้า
บันทึกการถอนสินค้าจากกิจการร่วมค้า	

13. การแบ่งผลกำไรขาดทุนให้แก่ผู้ร่วมค้า (Distribution of Gain)

เมื่อกิจการร่วมค้าดำเนินงานเสร็จสิ้นแล้ว ให้คำนวณหายอดคงเหลือสุทธิบัญชีร่วมค้า ถ้าบัญชีร่วมค้ามียอดดุลเครดิตก็จะแสดงถึงผลกำไรสุทธิ แต่ถ้ามียอดดุลเดบิตก็จะแสดงถึงผลขาดทุนสุทธิ

13.1 ในกรณีที่กิจการร่วมค้ามีกำไร ผู้ร่วมค้าแต่ละคนก็จะบันทึกการลงในสมุดของผู้ร่วมค้าทุกคน ดังนี้

เดบิต	บัญชีร่วมค้า (สำหรับยอดกำไรรวมทั้งหมด)	XX	
เครดิต	บัญชีกำไรจากกิจการร่วมค้า (เฉพาะส่วนแบ่งกำไรที่เป็นของตน)		XX
เครดิต	บัญชีผู้ร่วมค้าคนอื่น (แบ่งกำไรตามส่วนผลกำไรที่แต่ละคนจะได้รับ)		XX

บันทึกการแบ่งผลกำไรของกิจการร่วมค้า

13.2 ในกรณีที่กิจการร่วมค้ามีผลขาดทุน ผู้ร่วมค้าแต่ละคนจะบันทึกการแบ่งผลขาดทุนของกิจการลงในสมุดบัญชีของผู้ร่วมค้า ดังนี้

เดบิต	บัญชีขาดทุน-กิจการร่วมค้า (เฉพาะส่วนที่แบ่งผลขาดทุนที่เป็นของตน)	XX	
เดบิต	บัญชีผู้ร่วมค้าคนอื่น (มีส่วนแบ่งผลขาดทุนของแต่ละคนที่จะได้รับ)	XX	
เครดิต	บัญชีร่วมค้า (สำหรับยอดขาดทุนทั้งหมด)		XX

บันทึกการรับผลขาดทุนของกิจการร่วมค้า

14. การส่งเงินระหว่างกันเมื่อกิจการร่วมค้าสิ้นสุดการดำเนินงานลง (Final Settlement)

เมื่อผู้ร่วมค้าแต่ละคนได้ทำการปิดบัญชี ซึ่งผู้ร่วมค้าแต่ละคนก็จะรู้ได้ทันทีว่า ผู้ร่วมค้าคนใดบ้างที่จะต้องนำเงินสดมาชำระให้แก่ผู้ร่วมค้าด้วยกันและผู้ร่วมค้าคนใดจะเป็นผู้ได้รับชำระหนี้ ถ้าปรากฏว่า บัญชีผู้ร่วมค้าใดมียอดดุลเดบิต ก็แสดงว่าผู้ร่วมค้าคนนั้นเป็นหนี้กิจการร่วมค้า และสำหรับบัญชีผู้ร่วมค้าคนใดที่มียอดดุลเครดิต ก็แสดงว่าผู้ร่วมค้าคนนั้นเป็นเจ้าของกิจการร่วมค้า และมีสิทธิได้รับเงินสดคืนจากกิจการร่วมค้า

สมุดรายวันทั่วไป

ก. ในสมุดบัญชีของผู้ร่วมค้าที่ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการ	ข. ในสมุดบัญชีของผู้ร่วมค้าคนอื่น ๆ
เดบิต บัญชีผู้ร่วมค้าคนอื่น ๆ xx (ตามจำนวนที่แต่ละคนจะได้รับ)	เดบิต บัญชีผู้ร่วมค้าคนอื่น ๆ xx (แบ่งตามส่วนที่ผู้ร่วมค้าแต่ละคนจะได้รับ)
เดบิต เงินสด xx (เฉพาะส่วนที่ตนจะได้รับ)	เดบิต บัญชีเงินสด xx (แบ่งตามส่วนที่ตนจะได้รับ)
เครดิต บัญชีเงินสด-กิจการร่วมค้า xx	เครดิต บัญชีร่วมค้าผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการของกิจการร่วมค้า xx
บันทึกบัญชีการส่งเงินระหว่างผู้ร่วมค้า	บันทึกบัญชีการส่งเงินระหว่างผู้ร่วมค้า

ตัวอย่างที่ 1 นาย ก. นาย ข. และนาย ค. ได้ตกลงร่วมกันเปิดกิจการร่วมค้าเพื่อจำหน่ายสินค้าชนิดหนึ่ง ณ วันที่ 9 มิ.ย. 25X0 และตกลงกันไว้ให้คิดดอกเบี้ยเงินทุนหรือสินค้าที่ตกลงว่าจะนำมาลงทุนครั้งแรกในกิจการร่วมค้าในอัตรา 12% ต่อปี และให้คิดค่าป่วยการให้แก่ผู้ที่ขายสินค้าได้ในอัตรา 1% สำหรับผลกำไรจากกิจการร่วมค้าให้แบ่งเท่า ๆ กัน

ต่อไปนี้เป็นรายการร่วมค้าที่เกิดขึ้นระหว่างปี 25X0

25X0

- 1 มิ.ย. นาย ก. ส่งสินค้าไปให้นาย ค. ซึ่งเป็นผู้จัดการในการจัดการขายสินค้าให้กิจการร่วมค้าได้ในราคา 60,000 บาท
- นาย ข. ส่งเงินสดไปให้นาย ค. เพื่อใช้จ่ายในกิจการร่วมค้าเป็นเงิน 60,000 บาท
- 5 มิ.ย. นาย ค. จ่ายเงินสดซื้อสินค้าเพื่อกิจการร่วมค้าเป็นเงิน 110,000 บาท
- 11 มิ.ย. นาย ค. จ่ายค่าใช้จ่ายสำหรับกิจการร่วมค้า เป็นเงิน 4,000 บาท
- 20 มิ.ย. นาย ค. ได้ขายสินค้าเป็นเงินสด 92,000 บาท
- 26 มิ.ย. นาย ค. ขายสินค้าที่เหลือเป็นเงินเชื่อให้นาย ง. เป็นเงิน 120,000 บาท
- 28 มิ.ย. นาย ค. ได้รับเงินสดจากลูกค้าที่ขายสินค้าเป็นเงินเชื่อทั้งสิ้นและกิจการยอมให้ส่วนลด 600 บาท
- 30 มิ.ย. การร่วมค้าสิ้นสุดลงในวันนี้ และได้คิดค่าป่วยการและดอกเบี้ยตามข้อตกลงข้างต้น พร้อมกับมีการชำระเงินคงค้างระหว่างกันอันเป็นการเสร็จสิ้น

หมายเหตุ สมมุติว่ากิจการร่วมค้าใช้วิธีบันทึกบัญชีสินค้าแบบ Periodic Inventory Method

ให้ทำ การบันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไปของผู้ร่วมค้าแต่ละคน และเปิดบัญชีแยกประเภทของผู้ร่วมค้าแต่ละคน